

VARASTOKIRJASTO

TOIMINTAKERTOMUS 2023

Sisällysluettelo

1. Johdon katsaus toimintaan	2
2. Tuloksellisuus	3
2.1 Aineiston vastaanotto	3
2.2 Aineiston käsittely	4
2.3 Aineiston käyttö	4
2.4 Kehittämishankkeet	5
3. Vaikuttavuus	5
3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	6
3.1.1 Aineiston vastaanotto	6
3.3 Aineiston käytön kehittäminen	11
3.4 Asiakaspalaute	12
4. Toiminnallinen tehokkuus	12
4.1 Toiminnan tuottavuus	12
4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	12
4.1.2 Aineiston käyttö	13
4.2 Toiminnan taloudellisuus	14
4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	14
4.2.2 Aineiston käyttö	14
5. Tuotokset ja laadunhallinta	16
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	16
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	16
5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	16
5.2.2 Asiakkaat	16
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen	16
7. Hallinto	19
7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet	20
8.1 Rahoituksen rakenne	21
8.2 Talousarvion toteutuminen	21
8.4 Tase	22
9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	22
- Indikaattorit	
- Allekirjoitussivu	

1. Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2023 oli nelivuotisen tuloskauden viimeinen (tuloskausi 2020–2023).

Kirjaston ydintoiminnot vuonna 2023 toteutuivat vakiintuneella tavalla, eli aineistoa vastaanotettiin ja käsiteltiin kokoelmaan ennakoidun mukaisesti sekä välitettiin kaukolainoja asiakaskirjastoille. Vuoden aikana edistettiin paitsi viraston omia, myös lukuisia monen toimijan yhteishankkeita. Näistä seuraavissa kappaleissa tarkemmin.

Kokoelmatyö sekä asiakas- ja kaukopalvelu: Kirjastot lähettivät vuoden aikana aineistoa 1 854 hyllymetriä (hm), kaikkiaan aineistoa käsiteltiin vuoden aikana 2 006 hm. Käsitellystä painetusta aineistosta monografioiden osuus oli n. 73 %. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuotta pienempi määrä, osuus kokonaiskäsittelystä n. 24 %. Musiikkiaineistoja käsiteltiin kokoelmaan aiempia vuosia enemmän. Kirjastoista vastaanotettiin 1 909 CD-levyä, joihin Varastokirjaston Vaari-tietokannan omistajuus oli merkittyinä lähettäjäkirjastojen toimesta. Samalla levyjen metadata osakohteineen siirtyi lähettävän kirjaston toimesta Vaariin. Painettuja aineistoja vastaanotettiin kaikilta kirjastosektoreilta sekä yksityisiltä tahoilta. Vastaanotettu musiikkiaineisto siirtyi pääsääntöisesti yleisistä kirjastoista.

Vuonna 2023 tapahtumia eli lainoja, kopioita, uusintoja oli 68 677 ja kokonaismäärä kasvoi hieman edellisvuodesta. Kirjastojen e-aineistojen hankinta sekä käyttö on vauhdittunut entisestään ja aineistoja on saatavilla verkoista sekä vapaasti että kohtuullisin kustannuksin. Tuo osaltaan vaikuttaa painetun aineiston käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen.

Aineistoa vastaanotettiin yhteensä 1,9 hyllykilometriä (hkm) ja voitiin vähentää kirjastojen tilatarvetta. Aineisto käsiteltiin viiveettä, asetetun tavoitteen mukaisesti alle 6 kuukaudessa sen vastaanottamisesta. Vuoden aikana kokoelma karttui painetulla ja musiikkiaineistolla 1 543 hm:n verran. Vuoden lopussa Varastokirjaston kokoelman laajuus oli noin 103 hkm. Vuodelle 2024 siirtyi käsittelyä odottavaa aineistoa 485 hm.

Vuonna 2023 annettiin 68 700 kaukolainaa (v. 2022: 65 600). Luku sisältää myös pdf-muodossa välitetyt artikkelitilaukset. Tulossopimuksen tavoitteeseen 85 000 lainaa ei ylletty. Kaukolainatilaukset käsiteltiin saapumispäivän aikana ja palvelu on ollut ajantasaista. Kokoelmatyön sekä asiakas- ja kaukopalvelun toteutumia tarkastellaan lähemmin myöhemmissä luvuissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sivistyshallinto 2030: virasto on osallistunut okm:n *Sivistyshallinto 2030* -hankkeen (aik. *konsernin kehittämishanke*) ohjaus- ja alakohtaisiin työryhmiin. Henkilöstö on osallistunut tiedotustilaisuuksiin ja viraston johtokuntaa on informoitu hankkeen etene- misestä. Linjatut toimenpiteet on huomioitu *Varastokirjaston tulossopimuksessa 2024–2027* ja *Talouden ja toiminnan suunnitelmassa (TTS) 2025–2028*. Konkreettisin, henkilöstöön vaikuttava ja kansalaisille näkyvin toimi hankkeessa on se, että nykyisistä 11 virastosta muodostetaan suurempia kokonaisuuksia, jolloin virastomäärä vähenee viiteen: vuoden 2026 alusta alkaen Varastokirjasto, Saavutettavuuskirjasto Celia sekä Kansallisarkisto muodostavat yhden uusista virastoista.

Uudisrakennus: Senaatti-kiinteistöt käynnisti opetus- ja kulttuuriministeriön puolella v. 2022 Varastokirjaston uudisrakennushankkeen ja solmi alkuvuonna 2023 hankesopimuksen rakennusliike

SRV:n kanssa. Rakennushanke toteutetaan kokonaisvastuurakentamisen (KVR) urakkana. Kirjaston johto osallistui rakennuksen suunnittelukokouksiin, koko henkilöstö puolestaan tilojen toiminnalliseen suunnitteluun etenkin työskentely- ja kokoelmatilojen osalta. Kuopion eteläpuolelle sijoitettava uudisrakennus valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä, muuttotoimet käynnistetään alkuvuonna 2025. Kirjaston toiminta aloitetaan uusissa tiloissa syksyllä 2025.

Kaukolainauksen kehittäminen: vuonna 2023 päättyneen Airut-hankkeen aikana etsittiin ratkaisuja kaukolainauksen käytänteiden sujuvoittamiseksi kirjastojärjestelmien välillä ja artikkelien lähettämisessä suoraan loppukäyttäjäasiakkaalle. Osa hankkeen tavoitteista jäi toteutumatta, kuten kaukolainojen prosessointi kirjastojärjestelmien välillä. Sen sijaan Kopioston ja Varastokirjaston *Artikkelitilaukset suoraan loppukäyttäjälle* -pilottikokeilu osoittautui onnistuneeksi, uudeksi toimintatavaksi ja otetaan osaksi Varastokirjaston palvelutoimintaa vuonna 2025.

Henkilöstö: Henkilöstön määrä on pysynyt vakiintuneella tasolla: 18 virkaa, 17,49 htv. Vuoden aikana eläköityi yksi henkilö ja vapautunut virka täytettiin. Työtyytyväisyyskysely VMBaro toteutettiin lokakuussa, samaten kehityskeskustelut. Henkilöstön työtyytyväisyys pysyi korkealla tasolla ollen kolmatta vuotta peräkkäin 3,91. Kannustavina tekijöinä ovat muun muassa työyhteisön toimintakulttuuri, ajantasainen viestintä, mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita uudella tavalla sekä johdon toiminta. Työyhteisön toimintakulttuuri koetaan oikeudenmukaisena ja tasa-arvoisena. Kehittämisen osa-alueina nähdään palkkauksen perusteiden kehittäminen.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2023 oli 11,44 päivää/htv ja ylittää vuodelle asetetun tavoitteen 9 pv/htv (2022: 9,09 päivää/htv). Tunnistetaan, että määrältään vähäisen henkilöstön virastossa yksikin pitkä sairauspoissaolo vaikuttaa poissaolojen keskiarvoon merkittävästi.

Talous: Kirjaston talousarvio vuodelle 2023 oli 1 751 000,00 euroa, ollen 3,73 % edellisvuotta suurempi (2022: 1 688 000 €). Siirtomäärärahaa vuodelle 2024 siirtyi 276 408,96 euroa. Talouden toteumaa seurattiin säännönmukaisesti.

2. Tuloksellisuus

Tulossopimuksen tavoitteet liittyivät tulossopimuskauden 2020-2023 linjausten mukaisesti seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Aineiston vastaanotto
- Käsittely
- Käyttöön asettaminen

Jokaiselle kokonaisuudelle on asetettu tulossopimuksen tavoitteet, joiden toteutumisesta raportoidaan toimintakertomuksessa. Kappaleessa 3. *Vaikutavuus* kokonaisuudet avataan taulukoin ja edellisvuosien vertailuluviin.

2.1 Aineiston vastaanotto

Vuonna 2023 saapunut aineisto käsiteltiin määräajassa eli 6 kuukauden sisällä saapumisesta. Aineistoa vastaanotettiin 1 854 hyllymetriä (2022: 2 611 hm). Määrää voi pitää hyvänä, tulossopimuksen tavoite oli 2 000 hm. Painetun aineiston ruuhkaton vastaanotto- ja käsittelytilanne mahdollisti musiikkiaineiston (nuotit, CD- ja LP-levyt) käsittelyn koko vuoden ajan.

Edeltäneinä vuosina tutkimusorganisaatioiden kirjastotiloihin kohdistui tilansäästöpainetta. Tämän seurauksena ko. kirjastot poistivat kokoelmistaan painettuja aineistoja runsaasti. Varastokirjaston aineistot ovatkin kanttuneet ensisijaisesti näiden kirjastojen aineistoista. Kuluneena vuonna onnistuttiin erityisesti yliopistokirjastojen aineistosirtojen koordinoinnissa ja aineiston viiveettömässä käsittelyssä.

2.2 Aineiston käsittely

Aineistoa käsiteltiin 2 006 hyllymetriä. Määrä ylittää tulossopimuksen tavoitteen 2 000 hm. Käsitellystä aineistosta kokoelmiin otettiin 1 543 hm aineistoa. Vuodelta 2022 siirtyi käsittelemätöntä aineistoa 517 hm ja se käsiteltiin alkuvuonna 2023. Vuoden 2023 lopussa käsittelemättä olevaa aineistoa oli 366 hm. Vastaanotetun aineiston tyyppi vaikuttaa käsittelymäärään: monografioita, CD- ja LP-levyjä sekä nuotteja sisältyy yhteen (1) metriin kappalemääräisesti enemmän kuin sarja-aineistoa.

Luetteloitujen tietueiden määrä 63 037 oli hieman edellisvuoden tasoa alhaisempi. Näistä Low-Tag-tietueita¹ oli 1 909. Pääasiassa luettelointia tekevää henkilöstöä osallistui säännöllisesti kaukopalvelun työskentelyyn. Tällä oli vaikutusta luettelointiin käytettyyn työaikaan. Luetteloinnin tavanomaiseen vuosikarttumaan verraten tietueiden määrä on korkea (vuotuinen keskiarvo n. 50 000 tietuetta).

Kirjastojen kanssa jatkettiin yhteistyötä metadatan siirtämisen tehostamiseksi: tarkistaessaan lähettävää aineistoa kirjastot siirsivät tietueen valmiiksi Vaari-tietokantaan. Tämä sekä nopeutti että yksinkertaisti aineiston käsittelyä Varastokirjastossa. Varastokirjasto on jäsenenä Yleisten kirjastojen neuvoston asettamassa *Musiikin varastoinnin* työryhmässä. Ryhmän yhtenä tavoitteena on lisätä lähettävän kirjaston osallistumista metatietojen siirtoon ja siten helpottaa vähemmän käytetyn musiikkiaineiston löydettävyyttä. Vuonna 2023 Varastokirjastoon siirrettiin 1 909 CD-levyä osakohteineen LowTag-tietueina.

Tulostavoitteena on käsitellä aineisto 6 kuukauden sisällä sen vastaanottamisesta. Tässä onnistuttiin. Monografioita ja kausijulkaisuja vastaanotettiin määrä, mikä oli mahdollista käsitellä määräajan puitteissa. Lisäksi kokoelmaan luetteloitiin 2 955 kappaletta aiemmin vastaanotettuja LP- ja CD-levyjä ja 3 558 kappaletta vuoden aikana saapuneita nuotteja.

2.3 Aineiston käyttö

Vuoden aikana toimitettiin 68 677 tilaustapahtumaa lainoina, artikkelikopioina ja uusintoina. Luku sisältää 217 virheellistä tai puutteellista artikkelitilausta. Kokonaisuutena voidaan pitää kohtuullisena, vaikka tulossopimuksen tavoitteeseen 85 000 tilausta ei päästy. Postitettujen lainojen määrä kasvoi edellisvuodesta lähes 13 %, skannauksina välitettyjen tilausten määrä kasvoi lähes 6 %.

Varastokirjaston asiakkaita ovat kirjastot ja tietopalveluyksiköt. Vuoden aikana vastaanotettiin henkilöasiakkaiden yhteydenottoja tavanomaista runsaammin. Tähän voi syynä olla se, että aineiston

¹ *LowTag: aineistoa lähettävä kirjasto varmistaa metatietojen oikeellisuuden ja merkitsee aineiston omistajuuden Varastokirjaston tietokantaan.*

paikannukseen käytettävä Vaari-Finna on kaikkien vapaasti käytettävissä. Kaikkiin yhteydenottoihin on vastattu viiveettä ja etenkin henkilöasiakkaita on tarvittaessa ohjattu asiointiin.

Tilaukset käsiteltiin tulossopimuksen tavoitteen mukaisesti 24 tunnin sisällä. Tilauksia vastaanotettiin ympäri Suomen, mutta myös etenkin pohjoismaista ja Baltiasta. Aineiston käytön yksikkökustannus (euroa/tilaus) nousi hieman edellisvuodesta ja tuottavuutta indikoiva luku (tilaustapahtumia/htv) puolestaan laski, koska tilaustapahtumia vastaanotettiin edellisvuotta vähemmän. Näistä kerrotaan tarkemmin luvussa 4. *Toiminnallinen tehokkuus.*

2.4 Kehittämishankkeet

Varastokirjasto osallistui opetus- ja kulttuuriministeriön **Sivistyshallinto 2030 -hankkeen** (aik. *konsernin kehittämishanke*) ohjaus- ja alakohtaisiin työryhmiin. Henkilöstö osallistui ministeriön toimesta järjestettyihin tiedotustilaisuuksiin ja aihetta käsiteltiin vuoden aikana henkilökuntakokouksissa. Viraston johtokuntaa tiedotettiin hankkeen etenemisestä. Hankkeessa linjatut toimenpiteet on huomioitu *Varastokirjaston tulossopimuksessa 2024–2027* ja *Talouden ja toiminnan suunnitelmassa (TTS) 2025–2028*. *Sivistyshallinto*-hankkeen selkein henkilöstöön vaikuttava ja myös kansalaisille näkyvin toimi on, että nykyisistä 11 virastosta muodostetaan suurempia kokonaisuuksia ja virastomäärä vähenee viiteen. Vuoden 2026 alusta alkaen Varastokirjasto, Saavutettavuuskirjasto Celia sekä Kansallisarkisto muodostavat yhden uusista virastoista.

Senaatti-kiinteistöt käynnisti opetus- ja kulttuuriministeriön puolella v. 2022 Varastokirjaston **uudisrakennushankkeen** ja solmi alkuvuonna 2023 hankesopimuksen rakennusliike SRV:n kanssa. Rakennushanke toteutuu kokonaisvastuurakentamisen (KVR) urakkana. Tulevan käyttäjän – Varastokirjasto muuttaa kiinteistöön ainoana toimijana – näkemyksiä on kuultu suunnitelmasta alkaen: johto osallistui hankekokouksiin ja henkilöstö yhteisten sekä työskentely- ja kokoelmatilojen toiminnalliseen suunnitteluun. Kuopion eteläpuolelle sijoittuva uudisrakennus valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä, muuttotoimet käynnistetään alkuvuonna 2025. Toiminta uusissa tiloissa käynnistyy syksyllä 2025.

Vuonna 2023 päättyneen **Airut-hankkeen** aikana etsittiin ratkaisuja kaukolainauksen käytänteiden sujuvoittamiseksi kirjastojärjestelmien välillä ja artikkelien lähettämisessä suoraan loppukäyttäjäasiakkaalle. Kansalliskirjasto osallistui hankkeeseen usean asiantuntijan työpanoksella, lisäksi hankkeen ohjaus- ja projektiryhmissä oli edustajat Varastokirjastosta, Kansalliskirjastosta, Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjastoista. Ryhmissä oli edustajat myös Helsingin, Jyväskylän ja Turun kaupunginkirjastoista. Lisäksi kuultiin asiantuntijoita käsiteltävien aiheiden mukaisesti.

Osa hankkeen tavoitteista jäi toteutumatta, kuten kaukolainojen prosessointi kirjastojärjestelmien välillä. *Airut*-hankkeesta irrotettu Kopioston ja Varastokirjaston **Artikkelitilaukset suoraan loppukäyttäjälle -pilottihanke** osoittautui onnistuneeksi, uudeksi toimintatavaksi. Pilottia jatketaan vuonna 2024. Vuoden 2023 tulosneuvottelussa opetus- ja kulttuuriministeriö puolsi Varastokirjaston esitystä, että artikkelien suoratoimitus loppukäyttäjäasiakkaalle vakiintuu osaksi palvelutoimintaa vuonna 2025.

3. Vaikuttavuus

Tavoite: Varastokirjaston toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilarvetta ottamalla vastaan niiden siirtotarpeiden mukainen määrä aineistoa. Samalla varmistetaan, että Varastokirjastoon siirretty tutkimuksen lähdeaineisto säilyy tiedontarvitsijoiden käytössä.

Kirjastojen tekemillä aineistosiirroilla Varastokirjastoon on voitu vähentää kokoelmatiloja ja osoittaa tiloja muuhun käyttöön. Kirjastotiloja on esimerkiksi järjestelty uusia toimintoja varten, kuten oppimisympäristöiksi. Joissain tapauksissa kirjastot ovat lähettäneet aineistoa Varastokirjaston kokoelmaan silloin, kun yksikön toiminta lakkaa tai on yhdistytty toiseen kirjastoon.

Vuoden 2023 lopussa Varastokirjastoon on sen toiminnan aikana siirretty yhteensä 166 366 hm aineistoa. Monografioita on noin 2 194 809 nimekettä ja kausijulkaisuja noin 119 287 nimekettä.

Vuosikartunnan ja toteutettujen poistojen jälkeen kokoelmaan otettua aineistoa on 103 hyllykilometriä. Tulevaan muuttoon valmistautuen kokoelmasta poistettiin vuoden 2023 aikana noin 400 hm sellaisia huonokuntoisia monografioita, joista on kokoelmassa hyväkuntoinen kappale.

Aineiston käyttö ja tilaustapahtumat kasvoivat edellisvuodesta ollen 68 677 tapahtumaa; tulossopimuksen tavoite oli 85 000. Syitä, miksi tilausmäärä jää alle asetetun tavoitteen on tunnistettu: kirjastojen e-aineistojen käyttö on helppoa, nopeaa ja usein maksutonta. Joissain tapauksissa perinteinen kaukolainaaminen koetaan hankalaksi. Keinoja kaukolainaamisen yksinkertaistamiseksi pohditaan kirjastojen kesken. Lisäksi Varastokirjaston näkyvyyttä viestinnän avulla voidaan lisätä nykyisestä.

Asiakasrekisterissä oli vuoden lopussa 2 035 asiakaskirjastoa tai tietopalveluyksikköä, joista kotimaisia 1 132 ja ulkomaisia 692. Näiden lisäksi rekisterissä oli 211 muuta asiakasta. Vuoden aikana lainanneita asiakkaita oli 569.

3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan voimavarojensa puitteissa kirjastoista siirrettävää aineistoa ja käsittelee sen tehokkaasti sekä kiinnittää huomiota kirjastoille annettavaan ohjeistukseen koskien Varastokirjastoon toimitettavaa aineistoa.

3.1.1 Aineiston vastaanotto

Kirjastoista siirrettiin aineistoa Varastokirjastoon 1 864 hyllymetriä. Tulossopimuksen tavoite 2 000 hm ei täyttynyt. Kokoelmapolitiikan mukaisesti kirjastoja on ohjeistettu arvioimaan entistä huolellisemmin mitä aineistoa kannattaa lähettää Varastokirjaston kokoelmaan. Kirjastojen tekemät siirrot vastaanotettiin ja käsiteltiin kuluneen vuoden aikana. Vuodesta 1989 lähtien Varastokirjastoon oli siirretty yhteensä 167 103 hyllymetriä aineistoa. Luku sisältää kuluneen vuoden aikana poistetut huonokuntoiset monografiat ja aiempina vuosina poistetut, verkosta löytyvät patenttiasiakirjat (yhteensä n. 3 300 hm).

Aineistosiirtojen palvelusopimus on tehty 71 eniten aineistoa toimittaneen kirjaston kanssa. Mukana ovat kaikki yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot, suurimmat yleiset kirjastot ja useita erikoiskirjastoja. Vuoden aikana huomattavimmat aineistosiirrot vastaanotettiin sopimuskirjastoista.

Aineistoa otettiin vastaan seuraavasti (pyöristettynä täysille hyllymetreille):

Kirjasto	2020	2021	2022	2023	Yhteensä koko toiminnan aikana
Yliopistokirjastot	981	2255	1 409	1 101	103 485
AMK-kirjastot	33	53	401*	404*	38 990
Erikoiskirjastot	210	133			
Yleiset kirjastot	377	474	766	311	23 867
Muut	54	5	35	38	761
Yhteensä	1 655	2 920	2 611	1 854	167 103**

* Yhteensä koko toiminnan aikana: ammattikorkeakoulu- ja erikoiskirjastot yhdessä.

** Luku sisältää poistetut patentit 2 894 hm + poistetut huonokuntoiset monografiat 406 hm, joilla kokoelmassa toinen hyväkuntoinen kappale.

Vuonna 2023 vastaanotettu aineisto koostui seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Monografiat	Kausijulkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistokirjastot	905	196		1 101
AMK-kirjastot	38	23		61
Erikoiskirjastot	114	229		343
Yleiset kirjastot	227	57	27	311
Muut	37		1	38
Yhteensä (hm)	1 321	505	28	1 854

Vertailu: v.2022 vastaanotettu aineisto koostuu seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Monografiat	Kausijulkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistokirjastot	1 079,4	328,3	0,9	1 408,6
AMK-kirjastot	82,3	33,5		115,8
Erikoiskirjastot	85,9	199,4		285,3
Yleiset kirjastot	281,9	432,1	52,3	766,4
Muut	35,0			35,0
Yhteensä (hm)	1 564,5	993,3	53,2	2 611,0

Suurimmat siirrot vuonna 2023 tulivat seuraavilta kirjastoilta:

- Helsingin yliopiston kirjasto (5 laitos- tai kampuskirjastoa yht.) 303 hm
- Itä-Suomen yliopiston kirjasto 258 hm
- Oulun yliopiston kirjasto 117 hm
- Kelan tietopalvelu 85 hm
- Kansalliskirjasto 75 hm
- Turun yliopiston kirjasto 65 hm
- Åbo Akademis bibliotek 60 hm
- Jyväskylän kaupunginkirjasto 53 hm
- Kansallinen Audiovisuaalinen arkisto 52 hm

Vuonna 2023 Varastokirjastoon aineistoa toimitti 82 kirjastoa tai tietopalveluyksikköä (v. 2022: 86). Näistä yliopistojen kirjastoyksiköitä oli 14, ammattikorkeakoulujen kirjastoyksiköitä 11, erikoiskirjastoja 21 sekä yleisiä kirjastoja 36.

Koko toiminnan aikana aineistoa ovat luovuttaneet kaikki kotimaiset yliopisto- ja amk-kirjastot, kaikki aiemmat maakuntakirjastot sekä vuodesta 2018 alkaen toimineet kehittämiskirjastot. Lisäksi muista yleisistä kirjastoista aineistoja ovat lähettäneet noin puolet² sekä yli 100 muuta kirjastoa. Aineistosta lähes 62 % on vastaanotettu yliopistojen kirjastoista.

3.1.2 Aineiston käsittely

Aineistoa on käsitelty seuraavasti:

	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen tavoite 2023
Käsitelty (hm)	2 156	2192	3 118	2 006	2 000
Kokoelmiin otettu (hm)	1 552	1462	1 723	1 543	

² V. 2021 Suomessa oli 280 pääkirjastoa (lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilastot)

Käsittely aineistotyypeittäin (hyllymetreissä):

	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	LP- ja CD-levyt	Yht.	Kokoelmiin otettu hm
2020	1 456	634		66	2 156	1 552
2021	1 517	509		166	2 192	1 462
2022	1 903	1 154		61	3 118	1 723
2023	1 458	480		68	2 006	1 543
Yhteensä v. 1989 lähtien	71 263	90 694	3995	479	167 254	106 922
% käsittelystä	42,61	54,71	2,39	0,29	100,00	63,93

Vastaanotetusta aineistosta poistettiin seuraavan taulukon mukaisesti (hyllymetrejä):

Aineistolaji	2020	2021	2022	2023
Monografiat	577	634	838	311
Kausijulkaisut	20	55	557	147
LP- ja CD-levyt	7,4	6,2	7,7	5
Yhteensä hyllymetriä	604,4	695,2	1 402,7	463
% käsittelystä	28	32	45	23

Yhteenveto 1989 - 31.12.2023 saapuneesta, käsitellystä sekä poistetusta aineistosta (hm):

Tila	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	Musiikki- aineisto	Yhteensä hm
Vastaanotettu	71 525,9	90 772,1	4 326	478,7	167 103
Käsitelty	41 234,6	62 543,7	2 700	443,1	106 921**
Ei otettu kokoelmiin (poistot)	30 003,3	28 151	1 626	36	59 816
Odottaa käsittelyä	288	78	0	0	366

** luku sisältää kaikki toiminnan aikana käsitellyt, sisältäen poistetut patentit ja huonokuntoiset monografiat. Käsitellyn aineiston määrä vuodesta 1989 lähtien.

Koko toiminnan aikana vastaanotetusta aineistosta poistoja on ollut 36%. Vuonna 2023 kokonaispoistomäärä 23 % ja vuonna 2022 45 %.

Luetteloituja tietueita oli seuraavasti:

Aineistolaji	2020	2021	2022	2023
Monografiat	48 418	52 843	56 353	57 654
Kausijulkaisut	1 287	639	842	519
LP- ja CD-levyt	10 022	11 389	7 772	4 864
Tietueita	59 727	64 871	64 967	63 037
Tietueet yhteensä 1989–2023	2 064 055	2 128 896	2 193 863	2 256 900

Vuonna 2023 tietokantaan lisättiin 57 654 uutta monografiatietuetta, näistä monografioina luetteloituja nuottijulkaisuja on 3 558. Uusia kausijulkaisuja luetteloitiin 519 nimekettä. Kausijulkaisunimekkeitä vuoden 2023 lopussa on yhteensä 119 287.

Paperisen aineiston hyvä ja ruuhkaton käsittelytilanne mahdollisti varastossa odottaneiden LP-levyjen luetteloinnin. LP-levyjä luetteloitiin 2 955 kappaletta: näistä 25 % poimittiin tietokannoista ja 75 % primääriluetteloitiin.

Lisäksi vastaanotettiin 1 909 CD-levyä tietueineen. Lähettävä kirjasto LowTag-merkitsi levyt osakohteineen suoraan Varastokirjaston Vaari-tietokantaan. Kirjastot LowTag-merkitsevät ja lähettävät CD-levyjä omien aikataulujensa mukaisesti, joten osa CD-levyistä tilastoituu lähetysajankohdasta riippuen joko edeltävälle tai seuraavalle vuodelle ("vuodenvaihde").

Vuonna 2020 otettiin käyttöön musiikin osakohteiden automaattinen siirto Vaariin aina, kun osakohteet ovat saatavana Melindasta. Käyttöönotto koskee sekä Varastokirjaston henkilöstön tekemää että aineistoa siirtävien (LowTag-merkitsevien) kirjastojen musiikkiaineiston käsittelyä. Osakohteiden siirto toteutettiin myös aineistoon, joka jo oli Varastokirjaston kokoelmassa. Toimintatapa parantaa musiikkiaineiston löydettävyyttä asiakaskäyttöliittymissä. Tästä johtuen Vaariin siirtyi kaikkiaan noin 24 456 musiikkiaineistojen osakohdetta vuonna 2023.

Vaariin lisättyjen tietueiden kokonaismäärä oli 63 037 emotietuetta. Mainittakoon, että kirjastossa on 2 700 hm luetteloimattomia väitöskirjoja (n. 520 000 nidettä), joita luetteloidaan kokoelmaan monografioina muun aineiston puuttuessa. Esimerkiksi vuosina 2019–2020 luettelointia tehtiin näiden osalta yht. 35 hm. Tämän jälkeen väitöskirjoja on luetteloitu vain yksittäisiä kappaleita, koska käsiteltävänä on ollut muuta aineistoa.

Vuonna 2023 uusista Vaari-tietokantaan tallennetuista, Varastokirjastossa luetteloituista tietueista 10,3 % oli primääriluetteloituja ja 89,7 % poimittuja tietueita. Primääriluetteloinnin määrä oli 7,6 % vähemmän kuin vuonna 2022. Primääriluetteloinnin määrässä näkyy erityisesti käsittelyä odottaneiden LP-levyjen ja kirjastoista tulleiden varastokokoelmien luettelointi. Edellä mainittuja aineistoja ei ole aiemmin luetteloitu sähköisiin tietokantoihin.

Melindan emotietueista 10,62 % ja osakohteista 2,27 % on omistavana tietokantana vain Vaari, eli kyseinen aineisto löytyy Suomessa ainoastaan Varastokirjastosta. Varastokirjaston primääriluette-

loimat ja Melindaan uutena poimitut tietueet ovat 23,87 % kaikista Melindaan vuonna 2023 lisätyistä emotietueista. Voidaan varsin aiheellisesti todeta, että Varastokirjasto on merkittävä tiedon- tuottaja yhteisluettelo Melindassa.

3.2 Aineiston käyttöön asettaminen

Tavoite: *Tilaukset toimitetaan viivytyksettä. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin.*

Varastokirjaston aineistoa on käytetty viime vuosina seuraavasti:

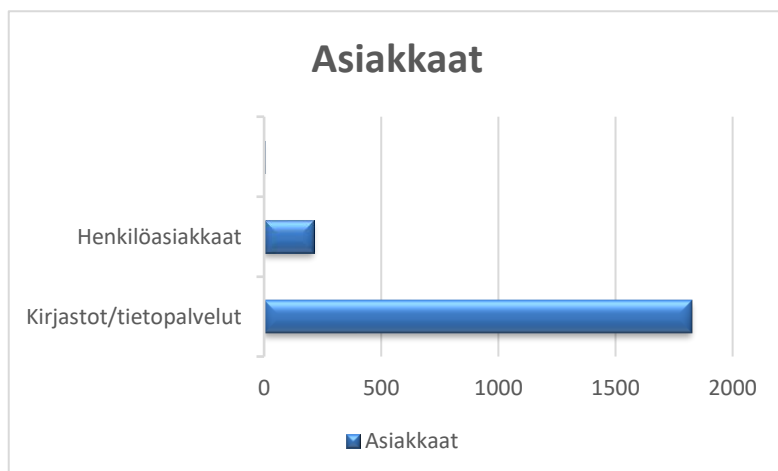
Tilausmuoto	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen tavoite 2023
Lainaus	51 464	59 443	60 265	62 999	
Pdf-kopiot (jäljenteet)	10 881	7 028	5 157	5 461	
Virheelliset tilaukset	405	245	195	217	
Yhteensä	62 750	66 716	65 617	68 677	85 000

Tilattu aineisto toimitettiin pääsääntöisesti samana päivänä kun tilaus saapui, kuitenkin 24 tunnin sisällä tilauksen vastaanottamisesta. Vuodelle 2023 asetettuun 85 000 tilauksen tavoitteeseen ei päästy. Tilausmäärän vähentymisen syitä pohdittiin luvussa 3.

Perinteisistä postitse lähetettävistä lainoista 62,6 % toimitettiin asiakkaille yleisten kirjastojen kautta. Jäljenteiden osuus kaikista tilauksista oli 8,26 %. Toimitetuista jäljennetilauksista 61 % lähetettiin yliopisto- ja erikoiskirjastoihin.

Vuoden lopussa asiakasrekisterissä oli 2 035 asiakasta. Näistä

- kirjastoja ja muita tietopalveluyksiköitä: 1 824
- henkilöasiakkaita: 211
- Aktiivilainaajien määrä kaikista asiakkaista: 569

3.3 Aineiston käytön kehittäminen

Varastokirjasto on kuulunut vuodesta 2020 tieteellisten kirjastojen Koha-yhteenliittymään, ts. yhteenliittymän jäsenet kehittävät ja käyttävät Koha-kirjastojärjestelmää, asiakaskäyttöliittymänä on Finnaa ja Melinda pääasiallisena luettelointialustana. Yhdenmukaiset käytännöt mahdollistavat aineiston paremman löydettävyyden sekä helpottavat asiakkaan omatoimista tiedonhakua. Varastokirjaston tietokanta on Koha-yhteenliittymän suurimpia.

Luvussa 2.4. kerrottiin Varastokirjaston *Airut*-kaukolainauksen kehittämishankkeesta, jonka tavoitteena on edistää kirjastojen välisiä kaukolainauksen käytänteitä ja saada kokoelmaan kuuluva aineisto paremmin asiakkaiden käytettäväksi. Aineiston käytön sujuvoittamista tavoitellaan myös Kopioston kanssa tehdyllä pilottisopimuksella artikkelien suoratoimituksesta loppuasiakkaalle.

3.4 Asiakaspalautte

Asiakaspalautetta kerätään aineistosiirotojen yhteydessä. Lisäksi asiakaspalautetta saadaan pääasiassa sähköpostitse. Kirjastoalan tilaisuuksissa saadaan suoraan vapaamuotoista palautetta. Palaute on pääasiassa kiittävää ja liittyy tavallisesti toiminnan palvelunopeuteen. Kirjastojen antama palautetta on hyödynnetty muun muassa aineistosiirotojen ohjeita selkeyttämällä ja sujuvoittamalla käytänteitä. Osa palautteista on liittynyt postitoimintoihin. Näissä tapauksissa Varastokirjasto on auttanut asiakkaita mahdollisuuksien mukaan, mutta esimerkiksi Postin lähetysten jakelukäytänteisiin Varastokirjasto ei voi vaikuttaa.

Varastokirjasto antaa palautetta aineistoa lähettäville kirjastoille esimerkiksi poikkeuksellisen hyvästä lähetyksestä, tai kun lähetyksessä on havaittu poikkeavuutta yhteisesti sovitun kokoelmapolitiikan suhteen. Näin voidaan edelleen parantaa lähetysten laatua sekä vähentää turhaa lähettämistä, josta koituu kuluja sekä lähettävälle että vastaanottavalle taholle.

4. Toiminnallinen tehokkuus

4.1 Toiminnan tuottavuus

4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Aineistoa käsiteltiin 2 006 hyllymetriä, tavoite: 2 000 hm. Vastaanottoon ja käsittelyyn osallistui 11,76 henkilötyövuotta. Aineistoa käsiteltiin 171 hm/htv. Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen htv-määrään sisältyy hallinnon osuutta 1,31 htv.

	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen tavoite 2023
Käsitelty (hm)	2 156	2 192	3 118	2 006	2 000
HTV	12,60	12,72	11,78	11,76	
Käsitelty aineisto= tuottavuus (hm/htv)	171	172	265	171	235

Tuottavuus väheni edellisvuodesta ja käsiteltävää aineistoa oli edellisvuotta noin kolmanneksen vähemmän. Käsitellyn aineiston määrässä päästiin tulossopimuksen tavoitteeseen. Aineiston vastaanoton ja käsittelyn määrä on ollut tasapainossa, eikä käsittelyyn liittyviä ruuhkia ole kertynyt. Kirjastot ilmoittavat hyvissä ajoin, mikäli ovat aikeissa lähettää poikkeuksellisen paljon käsiteltävää aineistoa Varastokirjastoon.

Aineisto käsiteltiin reaaliaikaisesti. Aineistolaji (pääosin monografioita sekä LP- ja CD-levyjä) vaikutti myös käsiteltyyn määrään. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuotta vähemmän.

	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen tavoite 2023
Luetteloituja tietueita	59 727	64 871	64 967	63 037	50 000
HTV	12,60	12,22	11,78	11,25	
Luetteloitu aineisto= tuottavuus (tietuetta/htv)	4 740	5 308	5 515	5 603	

Tuottavuus nousi hieman edellisvuodesta. Luetteloitujen tietueiden - mukaan lukien osakohteet - määrä henkilötyövuotta kohti väheni edellisvuodesta ylittäen kuitenkin tulossopimuksen tavoitteen. Vastaanotettu aineisto on käsitelty palvelulupauksen mukaisesti kuuden (6) kuukauden sisällä sen saapumisesta Varastokirjastoon. Työprosesseja ja -tapoja on edelleen tehostettu, lisäksi kirjastojen välinen yhteistyö on ollut tuloksellista.

Tulossopimuksessa asetettu tavoite toteutui. Aineistoa käsiteltiin riittävällä henkilöstöresurssilla: vaikka aineistonkäsittelyyn osallistuvien työpanos oli edellisvuotta hieman pienempi, aineistoa luetteloitiin enemmän. Monografioita käsiteltiin yhteensä 1 458 hm. Käsitelty aineisto oli pitkälti kirjastojen esitarkastamaa, sillä monografioiden osalta kokoelmaan päätyvätöntä aineistoa oli vain 21 %. Koska suurin osa käsitellystä aineistosta oli monografioita, oli vuoden 2023 kaiken käsitellyn aineiston poistoprosentti 23, kun se koko toiminnan ajalta on 36 %.

Vuosi 2023 oli luettelointikäytänteiden suhteen normaalitoiminnan vuosi, eikä merkittäviä muutoksia tullut. Luetteloiijat osallistuivat ennakoiden Kansalliskirjaston uuden RDA-kuvailusäännösten koulutuksiin. Luetteloinnin sääntömuutos uusien ohjeiden otettaneen käyttöön vuonna 2024. Vuoden aikana oli muutama lyhyt (1-2 tunnin) katkos tietueiden siirtymisessä eli replikoitumisessa Aleph-Melindasta Vaari-Kohaan. Ko. katkokset hidastivat kyseisinä päivinä luettelointityötä. Koha-kirjastojärjestelmän päivitykset sekä kesällä että syksyllä 2023 sujuivat ongelmitta.

4.1.2 Aineiston käyttö

Tilautapahtumia vuoden aikana oli 68 677. Aineiston käyttöön eli kauko- ja asiakaspalveluun osallistui 5,74 henkilötyövuotta. Aineiston käytön htv-määrään sisältyy hallinnon osuutta 0,64 htv. Tilauksia henkilötyövuotta kohden oli 11 965.

	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen tavoite 2023
Tilauksia	62 750	66 716	65 617	68 677	85 000
HTV	4,94	4,85	4,88	5,74	
Tilauksia/ htv = tuottavuus	12 702	13 756	13 446	11 965	14 900

Tuottavuus väheni aineiston käytön osalta. Tilaukset jakautuivat

• postitettaviin lainoihin ("kirjat")	91,73 %	62 999 kpl
• skannauksina lähetettäviin ("artikkelit")	7,95 %	5 461 kpl
• Virheellisiä/puutteellisia tietoja sisältäviin til.	0,32 %	217 kpl

4.2 Toiminnan taloudellisuus

4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

	2020	2021	2022	2023	Tulosopimuksen tavoite 2023
Käsittely	2 156	2 192	3 118	2 006	2 000
Kustannukset*	1 373 988	1 321 239	1 345 783	1 435 857	
Euroa/hm	637	603	432	715	366

*Jyvityksen mukaan osuus kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Aineiston vastaanottoon, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät kustannukset olivat 1 435 857 euroa. Aineistoa käsiteltiin yhteensä 2 006 hm ja käsittelyn yksikkökustannukset olivat 715 euroa/hm. Vuoteen 2022 verraten kustannukset kasvoivat. Kiinteistön vuokrankorotus (8,1 %), tarvikkehankinnat ja palvelujen ostot (esim. kaukopalvelun skanneri ja käyttöönotto) sekä matkustuksen normalisoituminen kasvattivat kustannuksia.

Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen kustannuksiin on sisällytetty tilan vapauttamisen ja aineiston vastaanoton kustannukset 43 564 euroa. Tilan vapauttamisen yksikkökustannus oli 22 euroa/hm.

4.2.2 Aineiston käyttö

Aineiston käyttöön liittyvät kustannukset olivat 327 575 euroa. Aineiston välitystapahtuman yksikkökustannukset oli 4,77 euroa/tapahtuma.

	2020	2021	2022	2023	Tulosopimuksen Tavoite 2023
Tapahtumia	62 750	66 716	65 617	68 677	85 000
Kustannukset*	252 356	251 490	262 738	327 575	
Euroa/tapahtuma	4,02	3,76	4,00	4,77	4,00

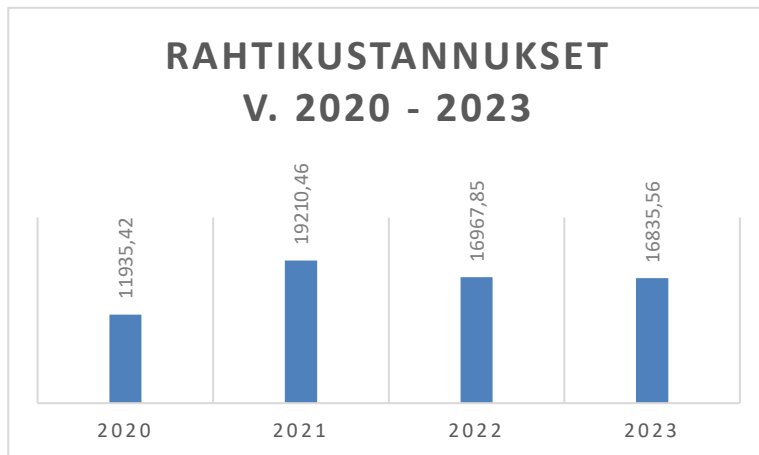
*Jyvityksen mukaan osuus kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Tilautapahtumia oli vuoden aikana 68 677. Aineiston käyttöön eli Varastokirjaston asiakaspalveluun osallistui 5,74 henkilötyövuotta (v. 2022: 4,88 htv). Aineiston käytön yksikkökustannus oli edeltänyttä vuotta hieman korkeampi. Vuosittaisten tilautapahtumien määrä nousi vuotta aiemmasta.

Toimitettujen tilausten määrä vaikuttaa Varastokirjaston toiminnan menokehitykseen, esimerkkinä rahti- ja postikustannukset 2020–2023:

2020 rahtikustannukset 11 935,42 €

2021	rahtikustannukset	19 210,46 €
2022	rahtikustannukset	16 967,85 €
2023	rahtikustannukset	16 835,56 €

- Rahtikustannukset nousseet 60,95 % vuodesta 2020 vuoteen 2021
- Rahtikustannukset vähentyneet -11,67 % vuodesta 2021 vuoteen 2022
- Rahtikustannukset pysyneet v. 2023 lähes samana kuin vuonna 2022

2020	postikustannukset	55 933,49 €
2021	postikustannukset	60 298,26 €
2022	postikustannukset	64 269,16 €
2023	postikustannukset	71 840,63 €

- Postikustannukset kasvaneet 7,8 % vuodesta 2020 vuoteen 2021
- Postikustannukset kasvaneet 6,59 % vuodesta 2021 vuoteen 2022
- Postikustannukset kasvaneet 11,78 % vuodesta 2022 vuoteen 2023

Kirjastojen e-aineistojen hankinta sekä käyttö on edelleen lisääntynyt, aineistoja on saatavilla verkoista sekä vapaasti että kohtuullisin kustannuksin. Suuntaus osaltaan vaikuttaa painetun materiaalin käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen, vaikka tilausmäärä oli kohtuullinen.

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkissuoritteet liittyvät suoraan kirjaston toiminnan vaikuttavuuteen, näitä on tarkasteltu kappaleessa 3. Vaikuttavuus.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tulosopimuksen mukaisena tavoitteena on käsitellä aineisto kuuden (6) kuukauden kuluessa sen saapumisesta Varastokirjastoon ja tämä tavoite toteutui v. 2023.

Varastokirjaston toiminta tukee kirjastoja kokoelmien hallinnassa ja aineistojen siirroissa. Runsaasti aineistoa lähettävien kirjastojen kanssa on solmittu keskinäinen palvelusopimus sekä sovittu osapuolten vastuut aineistonsiirroissa. Siirtävä kirjasto vastaa lähetysten sisällön tarkoituksenmukaisuudesta, Varastokirjasto puolestaan siirtojen kustannuksista ja nopeasta käsittelystä. Vastaanotettu aineisto on ollut laadukasta. Aineiston käsittelyä tehostaa, että yhä useampi lähetys on tarkastettu yhteistietokannasta. Lisäksi osa aineistoa lähettävistä kirjastoista siirtää metadatan Varastokirjaston tietokantaan.

Kirjastot noudattavat yhteisesti laadittuja Varastokirjaston kokoelmapoliittisia ohjeita. Sujuvan vuorovaikutuksen myötä aineiston vastaanotto jakautui tasaisesti vuodelle, eikä käsittely ruuhkautunut. Varastokirjaston oli mahdollista auttaa kirjastoja äkillisissä siirroissa ottamalla vastaan tarkastamattomia aineistoa sekä musiikkiaineistoa.

5.2.2 Asiakkaat

Vuoden 2023 lopussa rekisterissä oli yhteensä 1 824 kirjastoa ja tietopalveluyksikköä. Asiakkaita ovat lähes kaikki Suomen kirjastot ja muut tietopalveluyksiköt. Pohjoismaisia kirjastoasiakkaita oli 416. Muita ulkomaisia kirjastoasiakkaita oli 276.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen

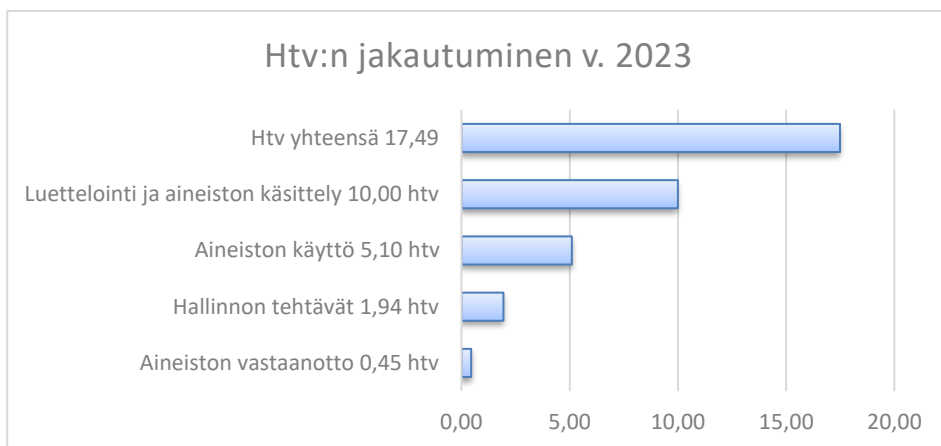
Alkuvuonna pidetyssä juhlatilaisuudessa luovutettiin tasavallan presidentin myöntämät valtion virka-ansiomerkit kirjastosihteerille Kaija Kirjavaiselle, kirjastovirkailijalle Risto Laakkoselle, kirjastoamanuenssille Kari Paakkiselle ja kirjastosihteerille Markku Räisäselle. Valtion virka-ansiomerkit myönnetään vähintään 30-vuotisesta valtion palveluksesta. Tilaisuus oli järjestyksessään toinen Varastokirjaston historiassa.

Luvun 4. *Toiminnallinen tehokkuus* htv-lukuihin on jyvitetty hallinnon htv-osuutta (*Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen sekä Aineiston käyttö*).

Varastokirjastossa työskenteli 19 virkamiestä, henkilötyövuosimäärä oli 17,49.

Sukupuolijakauma: 6 miestä, 13 naista.

- Luettelointiin ja aineiston käsittelyyn osallistui 10,00 htv
- Aineiston vastaanottoon 0,45 htv
- Aineiston käyttöön 5,10 htv
- Hallinnollisiin tehtäviin (työnjohto, tukitoimet) 1,94 htv
- Yhteensä 17,49 htv**

Henkilöstömuutokset: vuoden aikana eläköityi yksi (1) virkamies ja kaksi (2) uutta virkamiestä rekrytoitiin, toinen ko. viroista vapautunut v. 2022. Lisäksi virastossa työskenteli kaksi (2) henkilöä määräaikaissa virkasuhteissa. Vuoden aikana henkilöstön tehtäväkuvia päivitettiin työtilanteita vastaaviksi.

Edellä mainitun lisäksi Varastokirjasto tarjosi

- kahden kuukauden mittaisen työharjoittelupaikan Savon ammattioppilaitoksen (Sakky) logistiikka-alan opiskelijalle
- viikon mittaisen TET -työelämään tutustumisjakson koululaiselle
- yhdyskuntapalvelupaikan

Vertaisoppimista tehtiin Itä-Suomen yliopiston kirjaston kollegiaalisen työnvaihdon merkeissä: yksi henkilö tutustui Varastokirjaston tehtäviin kahden työpäivän ajan.

Tulosopimuksen mukaan Varastokirjasto on vastuullinen työnantaja, joka arvioi toimintaansa säännönmukaisesti. Tavoitteena oli ammattitaitoinen, motivoitunut, oikein kohdistettu ja joustava henkilöstö.

Työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja:

	2020	2021	2022	2023	Tulosopimuksen Tavoite 2023
Työtyytyväisyysindeksi (asteikolla 1 - 5)	3,9	3,91	3,91	3,91	>=4,0

Sairauspoissaolot (päivää/htv)	8,21	5,23	9,09	11,44	<9
Työterveyskustannukset (euroa/htv)	610	596	1 164	1 534	
Työkunnan ja työtyytyväisyyden edistäminen (euroa/htv)	538	437	429	702	

Varastokirjaston työtyytyväisyyttä mitataan vuosittain *VMBaro -valtion henkilöstötutkimuksella*. Työtyytyväisyysindeksi on pysynyt edelleen korkeana. Työtyytyväisyyteen kannustavasti vaikuttavia seikkoja ovat muun muassa työyhteisön toimintakulttuuri ja viestintä, mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita uudella tavalla ja johdon toiminta. Työyhteisön toimintakulttuuri koetaan oikeudenmukaisena sekä tasa-arvoisena. Kehittämisen osa-alueina nähdään palkkauksen perusteiden kehittäminen (tunnusluku 3,25, palkkausosion keskiarvo: 3,44). Vuonna 2023 kyselyn vastausprosentti oli 88 %.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2023 oli 11,44 päivää/htv (2022: 9,09 päivää/htv). Työterveyskustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna. Pienessä organisaatiossa sekä yksittäinen pitkä sairauspoissaolo että lyhyt, esimerkiksi useampaan tarttunut kausi-influenssa nostavat poissaolojen keskiarvoa merkittävästi. Vuoden aikana suoritettiin useita ikäkausitarkastuksia.

Kirjastossa on käytössä *Varhaisen tuen malli*, *Työhönpaluun malli* ja poissaolojen 30-60-90 -seuranta. Työterveyshuollossa on edellisten vuosien tapaan painotettu ennalta ehkäisevää työterveys-toimintaa. Työnantajan tarjoama influenssarokotus annettiin työpaikan tiloissa ja tätä mahdollisuutta hyödynnettiin.

Koulutukseen käytetty aika saadaan Kieku-työajanseurantajärjestelmästä. Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Vuonna 2023 ammattitaitoa kehitettiin ja ylläpidettiin etäkoulutuksin. Virastossa vuoden aikana aloittaneet virkamiehet suorittivat *Virkamiesetiikka käytännössä* -koulutuksen (eOppiva). Koulutuspäivien määrässä jäätii alle tavoitteen (3 pv/htv). Koulutukseen käytetty aika v. 2023 (tpv/htv) oli 1,73.

Vuoden aikana työssäjaksamista ja työtyytyväisyyttä edistettiin muun muassa tutustumismatkoilla Lahden ja Porvoon kaupunginkirjastoihin sekä Vaasan ja Jyväskylän yliopistojen kirjastoihin. Omaehtoista kulttuurin ja liikunnan harrastusta tuettiin ePassi-henkilöstöedulla. Lisäksi työpisteillä on käytössä Break Pro –taukoliikuntasovellus. Yhteisten käytänteiden ja toimintatapojen *Varastokirjastolaisen opasta* päivitettiin niin, että sisältö sopii yhtäläillä aloittavalle henkilölle kuin jo pidempään kirjastossa työtä tehneelle.

Osaamisen kehittämiseen liittyviä tunnuslukuja:

	2020	2021	2022	2023	Tulossopimuksen Tavoite 2023
Koulutuskustannukset (€/htv)	238	1 000	402	339	
Koulutukseen käytetty aika (tpv/htv)	1,05	3,58	0,68	1,73	3,5

Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Koulutuksiin osallistumisessa etämahdollisuuksia on

hyödynnetty entistä enemmän, näin koko henkilökunta on voinut osallistua yhtä aikaa seuraamiseen. Tällöin kustannuksia on syntynyt ainoastaan käytetystä työajasta.

Muita henkilöstöön liittyviä seurattavia tunnuslukuja ovat henkilötyövuosien määrä ja kustannukset (= palkat sivukuluineen) sekä henkilöstön ikärakenne.

	2020	2021	2022	2023
Henkilötyövuodet	17,54	17,58	17,17	17,49
Kustannukset (€)	784 812	797 101	801 919	844 937
€/htv	44 744	45 341	46 705	48 310

Keski-ikä vuoden 2023 lopussa:

	2020	2021	2022	2023	Valtio, hlöstön keski-ikä 2022
Miehet, vuotta	55,43	56,43	56,00	51,17	47,3*
Naiset, vuotta	50,36	49,92	44,42	51,38	
Henkilöstön keski-ikä		53,14	50,21	51,32	
yli 55-vuotiaiden osuus		53%	55%	58 %	

* Lähde: <https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/henkilostotiedot/hr-mittariraportti-2022/>

7. Hallinto

Varastokirjaston toimintaa ohjaa johtokunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan tehtävänä on huolehtia kirjaston yleisestä kehittämisestä sekä päättää toiminnan suuntaviivoista; kehittää Varastokirjaston yhteistoimintaa muiden kirjastojen ja kirjastoalan viranomaisten kanssa; tehdä ehdotus kirjaston toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi; antaa lausunto opetusministeriön ratkaistavasta virkanimitysasiasta; sekä päättää muista periaatteellisista, laajakantoisista tai muuten tärkeistä asioista.

(Asetus Varastokirjastosta 94/1992, 4§).

Johtokunta aloitti 3-vuotiskautensa 1.3.2022. Siihen kuuluvat

- Johtaja **Minna von Zansen** (Saavutettavuuskirjasto Celia), puheenjohtaja. Erikoiskirjastojen edustaja
- Kirjastopäällikkö **Jussi Kärki** (Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjasto), varapuheenjohtaja. Ammattikorkeakoulukirjastojen edustaja
- Johtaja **Anne Lehto** (Tiedekirjasto Tritonia). Yliopistokirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Suvi Pirnes-Toivanen** (Joensuun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Jouni Pääkkölä** (Oulun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja
- Apulaisjohtaja **Liisa Savolainen** (Kansalliskirjasto). Kansalliskirjaston edustaja

Esittelijänä johtokunnan kokouksissa toimi kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen. Asiantuntijana toimi toimistopäällikkö Sirpa Janhonen. Johtokunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Johtokunnan pöytäkirjat ovat luettavissa Varastokirjaston kotisivuilla:

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen kuului vuoden aikana seuraaviin elimiin/työryhmiin:

- Finna-konsortio, ohjausryhmän varajäsen, erikoiskirjastot
- Koha-yhteenliittymä, ohjausryhmän jäsen

Toimistopäällikkö Sirpa Janhonen kuului vuoden aikana seuraaviin elimiin/työryhmiin:

- Koha-kirjastojärjestelmä, asiantuntijaryhmän ja pääkäyttäjärühmän jäsen
- Yleisten kirjastojen neuvoston asettaman musiikin varastoinnin työryhmän jäsen
- Suomen Tieteellinen kirjastoseura, aineiston saatavuustyöryhmän jäsen

Kirjastoamanuenssi Sirpa Korhonen-Ritanen kuului Kuvailevan Metatiedon Asiantuntijatyöryhmään (KUMEA).

7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet

18.4.2023	Kuopion kaupunginkirjaston henkilökuntaa	10 hlöä
5.5.2023	Turun amk:n kirjaston henkilökuntaa	10 hlöä
16.5.2023	Rantasalmen kirjaston henkilökuntaa	12 hlöä
5.6.2023	UEF:n Kuopion kampuskirjaston henkilökuntaa	7 hlöä
2.10.2023	Torunin yliopisto/Puola + UEF:n kirjaston henkilökuntaa	3 hlöä
3.10.2023	Savonia amk:n opetushenkilöstöä	2 hlöä

Varastokirjasto liittyi jäseneksi kansainväliseen Center for Interlibrary Loan Transactions (CILLT) -verkostoon.

Varastokirjasto on jäsen seuraavissa kansainvälisissä järjestöissä/verkostoissa:

- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)
- Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries (LIBER)
- European Print Initiatives Collaboration (EPICo)

Osallistumiset konferensseihin:

14. – 16.8.2023	Kohacon 2023, Helsinki: esitykset	Johanna Vesterinen, Sirpa Janhonen
17. – 18.8.2023	IFLA-satelliittikonferenssi, Ghent/Belgia:esitys	Johanna Vesterinen
25. – 26.10.2023	Kirjastoverkko –päivät, Helsinki	Johanna Vesterinen, Sirpa Janhonen
7. – 8.6.2023	Itä-Suomen kirjastopäivät, Kuopio	Varastokirjaston henkilökunta

8. Tilinpäätösanalyysi

8.1 Rahoituksen rakenne

Varastokirjaston toiminta on valtion budjettirahoitteinen. Varastokirjaston momentti on 29.40.04.

8.2 Talousarvion toteutuminen

Varastokirjaston budjetti vuoden 2023 valtion talousarviossa	1 751 000,00 euroa
Siirtomääräraha vuodelta 2022	288 435,81 euroa
Yhteensä	2 039 435,81 euroa

Toiminnan menot ja tulot	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma
Bruttomenot	1 572 728,84	1 607 390,67	1 763 431,85
Bruttotulot	- 10 900,24	- 6 312,08	- 405,00
Nettomenot	1 561 828,60	1 601 078,59	1 763 026,85

Varsinaisia tuloja v. 2023 oli yhteensä 405,00. Summa muodostui kadonneiden kirjojen korvauksista ja henkilöstön autopaikkalaskutuksesta.

Lisäksi toiminnan kulujen kirjauksessa on kirjanpidossa huomioitu kokonaismenoa pienentävänä seuraavat korvaukset ja oikaisut :

Kelan palautukset (sairauspäiväraha, kuntoutusraha)	5 161,69 €
Valtiokonttorin tapaturmakorvaus	177,16 €
Kirjanpidon oikaisut yms.	81,98 €
Kelan työterveyshuollon palautukset	4 256,34 €
Yhteensä	9 677,17 €

Määrärahaa vuodelle 2024 siirtyi 276 003,96 euroa (käytettävissä TA-tilillä 423294004).
(Täsmäys: 1 763 026,85 (nettomenot v. 2023) + 276 003,96 (siirtomääräraha v:lle 2024) + tulot 405,00 = 2 039 435,81 e)

Kokonaisuudessaan Varastokirjaston toteumamenot vuonna 2023: 1 763 431,85 euroa.

8.3 Tuotto- ja kululaskelma

Varastokirjaston tulosalueiden v. 2023 kustannukset olivat 1 763 027 euroa (kirjaston perusrahoituksen momentit 29.40.04 ja 4.17.29.40.04).

Kustannuslaji	Tilan vapauttaminen, aineiston käsittely ja säilyttäminen	Aineiston käyttö	Yhteensä 2023	Yhteensä 2022	Muutos ed. vuodesta % 2022 - 2023
Investoinnit					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	39 706	19 380	59 086	32 790	+ 80,20
Henkilöstökustannukset	567 798	277 139	844 937	801 919	+ 5,36
Vuokrat	534 559	16 533	551 092	509 736	+ 8,11
Palvelujen ostot	281 903	8 719	290 622	254 367	+ 14,25
Muut kulut (matkat ym.)	11 891	5 804	17 695	9 709	+ 82,25
Yhteensä	1 435 857	327 575	1 763 432**	1 608 521*	+ 9,63

* sisältäen perusrahoituksen momenttien muut tulot 1 130 €

**sisältäen perusrahoituksen momenttien muut tulot 405 €

8.4 Tase

Taseessa on eriteltyä arvon muutokset hankintojen ja suunnitelmanmukaisten poistojen jälkeen.

9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Varastokirjaston johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoitus on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että kirjaston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja hyvän hallinnon vaatimuksia.

Varastokirjaston sisäisen valvonnan tilaa on vuoden aikana arvioitu valtionhallinnon yleisohjeiden, opetus- ja kulttuuriministeriön tulosneuvottelun sekä sisäisen tarkastuksen mukaisesti. Näiden mukaan

- Toimintaympäristön tila on hyvä
- Tavoitteiden asettaminen: toimintaa suunnitellaan ennakoiden sekä johdonmukaisesti, seuranta ja ohjaus ovat kunnossa.
- Kirjaston sisäiset valvontatoimenpiteet ovat asianmukaisia
- Informaatio ja tiedonkulku ovat asianmukaisia
- Seuranta on asianmukaista

INDIKAATTORIT 2023

Varastokirjasto

Tilinpäätöskannanoton tunnuslukuja 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa				
Vastaanotetun aineiston määrä hm	1 655	2 920	2 611	1 854
Kirjastoista v:sta 1989 siirretty aineisto (hm)	159 718	162 612	165 248	167 254
Vastaanoton kustannukset Varastokirjastolle (€/hm)	19	18	13	22
Tavoite: vastaanotettu aineisto käsitellään 6 kk:n kuluessa saapumisesta				
Käsitellyn aineiston määrä (hm)	2 156	2 192	3 118	2 006
Käsittelyyn kuluva aika (kuukautta)				
monografiat (kk)	<6	<6	<6	<6
kausijulkaisut (kk)	<6	<6	<6	<6
Käsittelyn yksikkökustannukset (€/hm)	637	603	432	715
Tavoite: Tilaukset toimitetaan vuorokauden sisällä. Palvelut ovat maksuttomia				
Tilausten määrä (kpl)	62 750	66 716	65 617	68 677
Palvelun nopeus (tuntia)	<24	<24	<24	<24
Asiakastyytyväisyys				
- asiakaskirjastojen määrä	2 271	2 218	2 003	1 824
Palvelun kustannukset (€/til.)	4,02	3,76	4,00	4,77
Tavoite: Kirjasto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -tyytyväisyys				
Henkilöstö (tehdyt htv:t)	17,54	17,58	17,17	17,49
Työtyytyväisyysindeksi	3,9	3,91	3,91	3,91
Sairauspoissaolot (työpv/htv)	8,2	5,23	9,09	11,44
Henkilöstökoulutus (työpv/htv)	1,1	3,58	1,22	1,73
Kokonaistyövoimakustannukset (€/htv)	44 744	45 341	46 705	48 310

ALLEKIRJOITUSSIVU

VARASTOKIRJASTO

HYVÄKSYMME JA ALLEKIRJOITAMME

Varastokirjaston vuoden 2023 tilinpäätöksen, joka sisältää toimintakertomuksen, tuotto- ja kululaskelman sekä taseen.

Tämä lausuma on allekirjoitettu sähköisesti.

Minna von Zansen
johtokunnan puheenjohtaja

Jussi Kärki
johtokunnan varapuheenjohtaja

Anne Lehto
johtokunnan jäsen

Suvi Pirnes-Toivanen
johtokunnan jäsen

Liisa Savolainen
johtokunnan jäsen

Jouni Pääkkölä
johtokunnan jäsen

Johanna Vesterinen
kirjastonjohtaja

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This document contains 1 pages before this page
Dokumentet inneholder 1 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 1 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 1 sider før denne side

Detta dokument innehåller 1 sidor före denna sida

SUVI TUULIA PIRNES-TOIVANEN

3e050812-3da1-4857-b075-6b933d573124 - 2024-01-29 14:34:03 UTC +02:00
BankID / MobileID - 2895d0ab-543c-4efa-a9b9-0e19845482c5 - FI

ANNE MARKETTA LEHTO

f1f3b7e6-6b4a-499e-a719-013edb20a0fd - 2024-01-29 14:46:05 UTC +02:00
BankID / MobileID - fb6d2360-e541-4afd-8b8f-eb592dc40f61 - FI

JUSSI OLAVI KÄRKI

7ee55346-8343-49ac-89ac-3b88073ec545 - 2024-01-29 14:51:36 UTC +02:00
BankID / MobileID - 283e0fe8-890d-41f9-a5a9-1676aeeec58e7 - FI

LIISA ANNIKKI SAVOLAINEN

301efd25-504a-4791-b33f-00aa7490e788 - 2024-01-30 09:31:13 UTC +02:00
BankID / MobileID - 645ecb0e-aa02-4233-a479-fa5ad186c533 - FI

MINNA SUVI JOHANNA VON ZANSEN

93fd9b96-fee8-4b15-b58e-f9bd8f0f4607 - 2024-01-30 16:54:12 UTC +02:00
BankID / MobileID - ac098efb-4656-4092-8c20-f961035355f4 - FI

JOUNI PÄÄKKÖLÄ

0d7b3fa4-f3bc-48cd-8293-2504a0b5828e - 2024-02-02 14:11:52 UTC +02:00
BankID / MobileID - 80a296ff-f67d-4231-9bcf-9105ecb1984d - FI

JOHANNA SARI VESTERINEN

dba2c522-63c8-4c33-b2a2-bc5e137798af - 2024-02-05 08:15:16 UTC +02:00
BankID / MobileID - aec3f0ba-039e-4cb8-ac1f-038f56d1d007 - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberovende

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
<https://sign.visma.net/fi/document-check/d38505ad-4797-46cd-840a-eaf0c2b897a6>

 visma sign
www.vismasign.com